

Размстасв Сергій Володимирович
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри екологічного права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ОСОБЛИВОСТІ ВИНИКНЕННЯ ПРАВА ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ЛІСИ В УКРАЇНІ

Інститут права приватної власності на землі лісогосподарського призначення та пов'язаний з ним інститут права приватної власності на ліси є новим для законодавства України, тому, механізм, умови та порядок набуття права приватної власності на земельні ділянки цієї категорії земель є недостатньо зрозумілим.

В чинному земельному та лісовому законодавстві України містяться положення, які закріплюють право громадяни та юридичних осіб мати у власності ліси, створені ними на набутих у власність у встановленому порядку земельних ділянках деградованих і малопродуктивних угідь, без обмеження їх площі.

Так, згідно статті 56 Земельного кодексу України, громадяни і юридичні особи в установленому порядку можуть набувати у власність земельні ділянки деградованих і малопродуктивних угідь для заліснення. Аналогічні вимоги містяться також у ст.12 Лісового кодексу України. Але закон містить достатньо суттєвих обмежень, внаслідок яких процедура створення лісу на землях сільськогосподарського призначення є вкрай складною. А за чинності мораторію на відчуження земель сільськогосподарського призначення взагалі практично неможливою.

Для створення лісів на землях сільськогосподарського призначення законодавцем передбачено лише один шлях, а саме визнання таких земель деградованими і малопродуктивними. Що в свою чергу викликає певні питань стосовно умов виникнення вищезгаданих обставин, оскільки землі, що передані у відповідності до ч. 3 ст. 22 ЗК України до власності громадянам – для ведення особистого селянського господарства, товарного сільськогосподарського виробництва, фермерського господарства покладають на власника обов'язки зазначені у ч. 1 ст. 91 Земельного

Кодексу України, де поміж іншого зазначено про те, що власники земельних ділянок зобов'язані підвищувати родючість ґрунтів та зберігати інші корисні властивості землі. Крім цього, ст. 211 ЗК України передбачає відповідальність за псування сільськогосподарських угідь.

Аналізуючи данні норми ми можемо казати про наявність законодавчої охорони продуктивності земель сільськогосподарського призначення. Наявність обов'язку у власників земельних ділянок підвищувати родючість ґрунтів та зберігати інші корисні властивості землі. Ймовірність виникнення вищезазначених підстав на землях, що перебувають у приватній власності зводиться до мінімуму.

У Земельному кодексу України статтею 171 у частинах першій та другій визначається, які саме землі відносяться до деградованих і малопродуктивних,

– до деградованих земель відносяться:

а) земельні ділянки, поверхня яких порушена внаслідок землетрусу, зсувів, карстоутворення, повеней, добування корисних копалин тощо;

б) земельні ділянки з еродованими, перезволоженими, з підвищеною кислотністю або засоленістю, забрудненими хімічними речовинами ґрунтами та інші;

– до малопродуктивних земель відносяться сільськогосподарські угіддя, ґрунти яких характеризуються негативними природними властивостями, низькою родючістю, а їх господарське використання за призначенням є економічно неефективним.

Певною особливістю правового регулювання деградованих і малопродуктивних земель виступає те, що Земельний кодекс України закріплює обов'язкову процедуру консервації деградованих і малопродуктивних земель. Консервація земель здійснюється шляхом припинення їх господарського використання на визначений термін та залуження або заліснення. Консервація земель здійснюється за рішеннями органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування на підставі договорів з власниками земельних ділянок.

Порядок консервації земель встановлюється Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 26.04.2013 №283 «Про затвердження Порядку консервації земель» у відповідності до положень ст. 172 Земельного кодексу України. За Порядком консервації земель вказано, що консервація земель здійснюється шляхом припинення їх

господарського використання на визначений строк та залуження або заліснення. Таким чином ми можемо дійти висновку, що на відповідних землях консервація можлива шляхом заліснення, що й становить предмет нашого інтересу.

Власник земельної ділянки з метою проведення консервації земель подає заяву до уповноваженого органу за місцем розташування земельної ділянки із зазначенням причин необхідності проведення консервації земель, після чого, уповноважений орган видає розпорядження (рішення) про консервацію земель. Згідно з виданим розпорядженням (рішенням) розробляється робочий проект землеустрою щодо консервації земель, яким визначаються види, способи консервації земель, строк проведення консервації, напрями використання земель.

Виходячи з аналізу вищезазначеного ми можемо казати, про наявну єдину можливість створення лісу на деградованих і малопродуктивних землях сільськогосподарського призначення шляхом проведення консервації. Але наявність затвердженого проекту консервації ще не означає, що є законні підстави для заліснення деградованих і малопродуктивних земель. Використати земельну ділянку для заліснення можливо лише тоді, коли буде погоджений з органами державної влади та місцевого самоврядування проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки, де зазначено, що ділянка має лісогосподарське призначення і призначається для ведення лісового господарства. Тобто, в рамках проекту консервації земель, необхідна зміна цільового призначення той частини земельної ділянки сільськогосподарського призначення, на який передбачається провести заліснення, на лісогосподарське призначення, шляхом відведення окремої земельної ділянки за проектом землеустрою. Втім, на сьогодні уповноважені органи не нададуть дозвіл на виготовлення такого проекту, оскільки нині діє мораторій на відчуження земель сільськогосподарського призначення. Навіть якщо буде виготовлений проект консервації на заліснення деградованої чи малопродуктивної ділянки, змінити її цільове призначення буде неможливо, через наявність вищезазначеного мораторію, тому що відповідні органи, зазначені у ч. 3 ст. 20 Земельного кодексу України, не зможуть його погодити.

Наразі, іншої процедури, що до реалізації права громадяни та юридичних осіб набувати у власність ліси, створені ними на набутих у власність у встановленому порядку земельних ділянках деградованих і мало-

продуктивних угідь в законодавстві не існує. Суперечність законодавства щодо врегулювання цього питання не дає змогу повною мірою дослідити та внести пропозиції щодо вдосконалення положень, які регулюють порядок набуття права приватної власності на ліси шляхом штучного створення.